

AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

Istraživanje tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2017.

AZTN je u sklopu svojih redovitih aktivnosti u 2017. godini proveo istraživanje tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj.

Cilj istraživanja je da, temeljem podataka iz javno objavljenih publikacija pribavljenih od Hrvatskog ureda za osiguranje i drugih javno dostupnih izvora podataka¹, AZTN utvrdi osnovne pokazatelje stanja na tržištu kako bi stvorio i izradio bazu podataka tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj.

Istraživanjem je obuhvaćeno tržište životnih i neživotnih osiguranja. Unutar tržišta neživotnih osiguranja detaljnije je obuhvaćeno i analizirano tržište osiguranja motornih vozila. Tržišni udjeli poduzetnika na pojedinim segmentima tržišta utvrđeni su na temelju kriterija ukupno zaračunate bruto premije osiguranja.

U 2017. godini bilježe se određene zakonodavne aktivnosti i promjene na tržištu. Tako se donošenjem Odluke Vlade Republike Hrvatske o povećanju najniže osigurane svote temeljem ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti („Narodne novine“, br. 109/16.), koja je stupila na snagu 1. siječnja 2017., zakonodavstvo Republike Hrvatske uskladilo s Komunikacijom Komisije o Prilagodbi minimalnih iznosa pokrića utvrđenih u Direktivi 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti u skladu s inflacijom (SL L C 210, 11. 6. 2016.).

Također, sektorski regulator Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA), sudjelovala je tijekom 2017. u aktivnostima u vezi s prenošenjem i provedbom propisa Europske unije iz područja osiguranja, što je uključivalo i pripreme za primjenu Direktive o distribuciji osiguranja, koja se konačno prenijela i to Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju („Narodne novine“, br. 112/18.), koji je stupio na snagu 22. prosinca 2018. Direktiva donosi velike promjene u smislu pravila o distribuciji osigurateljnih proizvoda, reguliranja transparentnosti u vezi s provizijama kod prodaje te propisivanja potrebnih znanja, stručnosti i kompetencija za distributere osigurateljnih proizvoda.

Opći pokazatelji tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2017. godini

Na tržištu osiguranja u Hrvatskoj je u 2017. godini poslovalo 20 društava za osiguranje. Dodatno su učinak na tržištu imala i dva osiguravatelja sa sjedištem u drugoj državi članici EU-a putem podružnica (Sava osiguranje d.d. - Podružnica Hrvatska i Adriatic Slovenia d.d. – Podružnica Zagreb). U odnosu na 2016. dva su osiguravatelja manje i to BNP Paribas Cardiff osiguranje (pripojen Croatia osiguranju) i Erste osiguranje VIG (pripojen matičnom društvu Wiener osiguranje).

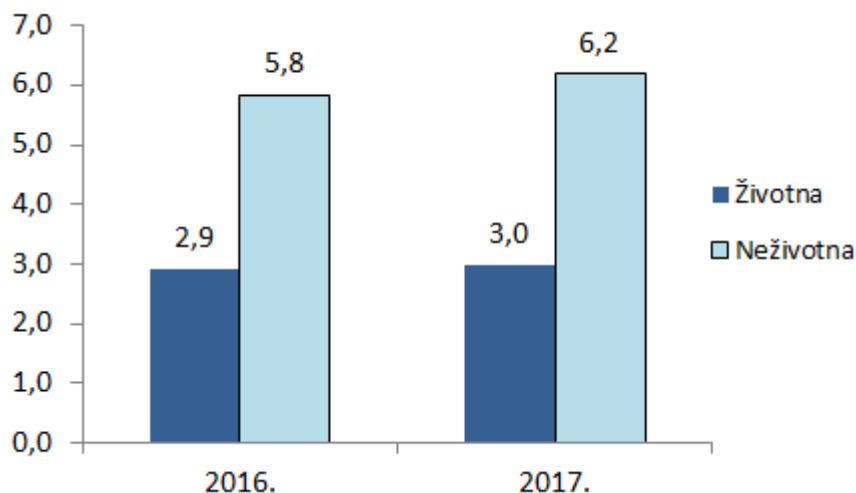
¹ „Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2017.“, Hrvatski ured za osiguranje, kolovoz 2018. godine; „Motorna vozila i osiguranje 2017.“, Hrvatski ured za osiguranje, srpanj 2017. godine; Mjesečno izvješće za prosinac 2017., Hrvatski ured za osiguranje; Godišnje izvješće za 2017. godinu, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA), preuzeto sa mrežnih stranica HANFE [www.hanfa.hr] listopad 2018. godine.

Tržište osiguranja je u 2017. godini, u kojoj je zaračunata bruto premija osiguranja iznosila 9,2 milijardi kuna (uključujući i dva osiguravatelja koji posluju preko podružnica), raslo za 4,5 posto u odnosu na prethodnu godinu (u kojoj je zaračunata bruto premija iznosila 8,8 milijarde kuna).

Na segment neživotnog osiguranja u ukupnoj strukturi (životna i neživotna osiguranja) otpada dvije trećine tržišta, dok na segment životnih osiguranja otpada preostala jedna trećina ukupnog tržišta.

Slika 1. Struktura zaračunate bruto premije u 2016. i 2017. (životna i neživotna osiguranja)

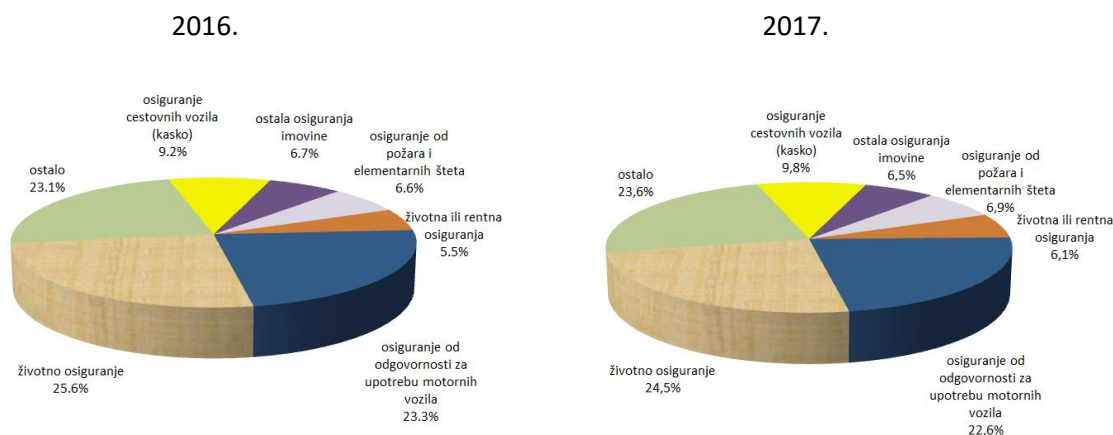
u mlrd. kuna

Izvor: Godišnje izvješće Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga za 2016. i 2017.; Obrada: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Rast se uglavnom temeljio na rastu tržišta neživotnog osiguranja, posebice osiguranja cestovnih vozila – kasko osiguranje (porast od 80,1 mil. kuna ili 10 posto), zdravstvenog osiguranja (porast od 78,6 mil. kuna ili 19,2 posto) i osiguranja kredita (porast od 42 milijuna kuna ili 27,6 posto).

Slika 2. Struktura ukupno zaračunate bruto premije po vrstama osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju u 2016. i 2017.

Izvor: Godišnje izvješće Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga za 2016. i 2017.; Obrada: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Najveći iznos zaračunate bruto premije u 2017. godine ostvarilo je Croatia osiguranje, čime je taj osiguratelj, s tržišnim udjelom nešto manjim od 29 posto², najznačajniji poduzetnik na tržištu osiguranja u RH uz trend rasta od 7,4 posto u odnosu na 2016., promatrajući zasebno Croatia osiguranje d.d.

Drugi je Agram koncern čije članice, Euroherc osiguranje, Jadransko osiguranje i Agram Life, bilježe trend rasta premije, a njihov zajednički tržišni udio u 2017. godini iznosio je 20 posto. Promatrano pojedinačno, vidljivo je da Euroherc osiguranje u nominalnim iznosima bilježi izraženiji rast bruto zaračunate premije, dok sve tri članice Agram koncerna bilježe rast zaračunate bruto premije između 7,8 i 8,6 posto.

Slijede Allianz s 12,5 posto zbirnog tržišnog udjela te Vienna Insurance Grupa (Wiener osiguranje VIG d.d. i Erste osiguranje VIG d.d.) s 8,5 posto tržišnog udjela i oboje bilježe rast zaračunate bruto premije. Generali na petoj poziciji je prestigao Uniqu uz 6,2 posto tržišnog udjela i značajni trend rasta od 13,5 posto. Uniq osiguranje bilježi određeni pad zaračunate bruto premije u iznosu od 2,5 posto i smanjenje tržišnog udjela. Rast od 8,7 posto bilježi Triglav osiguranje, a pritom njegov tržišni udio iznosi 4,4 posto, dok Grawe Hrvatska bilježi rast od 7,5 posto i tržišni udio od 4,4 posto.

Pokazatelji koncentriranosti tržišta

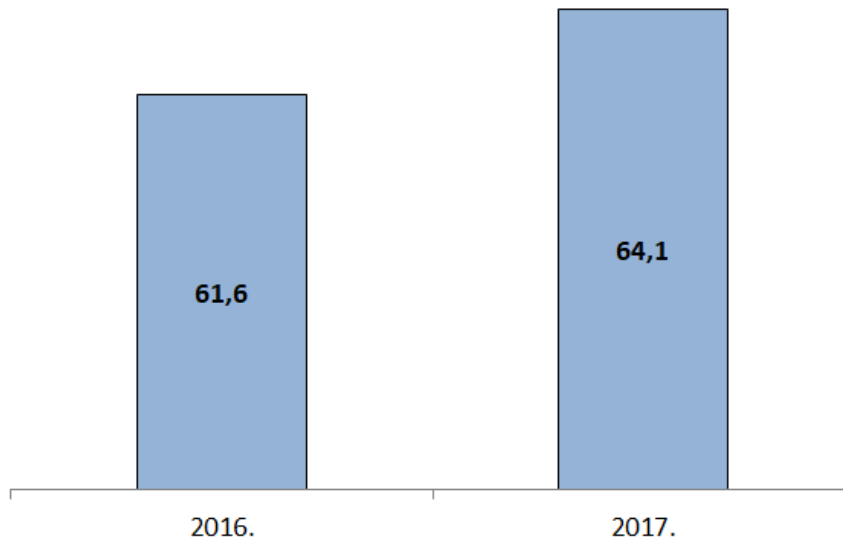
Kao pokazatelji koncentriranosti tržišta osiguranja promatrani su omjer tržišne koncentracije (CR) i Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI). Omjer tržišne koncentracije prikazuje ukupni (zajednički) tržišni udjel relativno malog broja najvećih poduzetnika koji djeluju na istom mjerodavnom tržištu, a Herfindahl-Hirschmanov indeks se računa kao zbroj kvadrata tržišnih udjela svih poduzetnika koji djeluju na nekom tržištu.

U 2017. godini je omjer tržišne koncentracije iskazan tržišnim udjelima prvih pet osiguravatelja (CR₅), promatran kroz pojedinačne tržišne udjela osiguratelja, iznosio 64,1 te u usporedbi s 2016. u kojoj je iznosio 61,6, bilježi blagi rast koncentriranosti.

Ako se osiguratelji promatraju kao povezana društva, odnosno kao jedan gospodarski subjekt, omjer tržišne koncentracije u 2017. godini iznosio je 75,9 dok je u 2016. isti iznosio 76,6.

² Zbrojen i tržišni udio Croatia zdravstvenog osiguranja (2 posto) i BNP Paribas Cardiff osiguranja /Croatia osiguranje kredita (0,09 posto)

Slika 3. Grafički prikaz zajedničkog tržišnog udjela pet najvećih osiguravatelja u Republici Hrvatskoj u 2016. i 2017. godini

Izvor: „Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2016.“, Hrvatski ured za osiguranje, srpanj 2017.; „Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2017.“, Hrvatski ured za osiguranje, kolovoz 2018.; Mjesečno izvješće za prosinac 2017., Hrvatski ured za osiguranje; Obrada: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

HHI ukupnog tržišta osiguranja u 2017. godini, promatrano prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 1.196 te se u odnosu na prethodnu 2016. godinu, u kojoj je iznosio 1.165 bilježi blagi rast koncentriranosti tržišta, što je suprotan trend iz 2016. u odnosu na 2015. kada se bilježio blagi pad koncentriranosti tržišta. Kada se osiguratelji promatraju kao povezana društva, HHI je u 2017. iznosio 1.581 i bilježi se blagi pad jer je u 2016. godini iznosio 1.596.

Temeljem podataka o koncentriranosti tržišta, proizlazi kako je ukupno tržište osiguranja u RH u 2017. godini bilo relativno dobro strukturirano, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti te se, promatrajući pojedinačno osiguravatelje, bilježi trend blagog rasta koncentriranosti.

Tržište životnih osiguranja

Na tržištu životnih osiguranja u 2017. godini djelovalo je 15 osiguratelja, uključujući i dva osiguravatelja koji posluju preko podružnica prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje.

Nakon blagog trenda pada zaračunate bruto premije (2016./2015.), u 2017. godini je zabilježen blagi rast životnih osiguranja od 2,3 posto, a ukupna premija iznosila je nešto manje od 3 milijarde kuna. Na porast ukupne premije životnih osiguranja u 2017., utjecao je isključivo porast premije u vrsti osiguranja 23 – „Životna ili rentna osiguranja“, kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja, dok su preostale vrste osiguranja u toj skupini zabilježile pad premije. Uniqa osiguranje d.d. bilježi nastavak trogodišnjeg negativnog trenda, odnosno značajan pad premije životnih osiguranja i to za 14 posto u odnosu na prethodnu 2016.

Najznačajniji osiguratelji u segmentu životnih osiguranja su Croatia osiguranje i Allianz, čiji su udjeli i na ovom tržištu izjednačeni i iznose 18 posto (17,9 posto Croatia osiguranje, odnosno 17,8 posto Allianz), a slijede Wiener osiguranje VIG s udjelom od 9,5 posto, Grawe Hrvatska s 9,3 posto, Agram Life osiguranje s 9 posto i Generali osiguranje s 8,9 posto. Najveći iznos zaračunate bruto premije na tržištu životnih osiguranja u 2017. ostvario je poduzetnik Croatia osiguranje koji je po prvi puta nakon 2009. ponovno najjači osiguravatelj u segmentu životnih osiguranja i koji je zamijenio poziciju s Allianzom. Najveći nominalni i postotni rast u životnim osiguranjima (18,4 posto) bilježi Generali osiguranje.

Zanimljivo je istaknuti da i Croatia osiguranje d.d. i Allianz bilježe blagi pad tržišnog udjela iz razloga rasta zaračunate bruto premije i tržišnog udjela većine ostalih osiguravatelja u ovom segmentu životnih osiguranja, uz napomenu da Croatia osiguranje bilježi nepromijenjen iznos zaračunate bruto premije (rast iznosi samo 0,02 posto), dok Allianz bilježi trend smanjenja od 1,6 posto u odnosu na prethodnu 2016. godinu.

Omjer tržišne koncentracije CR5 tržišta životnih osiguranja, promatran prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 63,5 u 2017. godini. U usporedbi s 2016. godinom u kojoj je iznosio 64,1, bilježi se blagi pad koncentriranosti. Ako se osiguratelji promatraju kao povezana društva, omjer tržišne koncentracije CR5 u 2017. iznosio je 69,6, dok je isti u 2016. godini iznosio 70,1.

HHI tržišta životnih osiguranja u 2017. godini, promatrano prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 1.137 i u odnosu na prethodnu 2016. godinu u kojoj je iznosio 1.166 bilježi se neznatan pad, što je ujedno nastavak trenda neznatnog pada utvrđen u prošlogodišnjem istraživanju. Kada se osiguratelji promatraju kao povezana društva, HHI je u 2017. iznosio 1.253 i bilježi se blagi pad jer je u 2016. godini iznosio 1.286.

Tržište neživotnih osiguranja

Na tržištu neživotnih osiguranja u 2017. godini bilo je aktivno 19 osiguratelja, uključujući i dva osiguravatelja koji posluju preko podružnica.

U skupini neživotnih osiguranja, zaračunata bruto premija u promatranoj 2017. iznosila je 6,2 milijardi kuna te je u odnosu na 2016. godinu povećana za 6,2 posto kada je iznosila 5,8 milijardi kuna. Taj se rast uglavnom temeljio na rastu osiguranja cestovnih vozila – kasko osiguranja, zdravstvenog osiguranja te donekle i osiguranja kredita.

Višegodišnji pad premije u vrsti 10 – „Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila“ je zaustavljen i po prvi puta nakon 2013., bilježi se blagi rast od 0,3 posto, za razliku od prošlogodišnjeg istraživanja, kada je u 2016. u odnosu na 2015. zabilježen pad od 2,8 posto.

Croatia osiguranje je lider u skupini neživotnih osiguranja, s tržišnim udjelom od 31 posto i rast od nešto manje od 10 posto. Dodatnih 2,9 posto tržišnog udjela ostvarilo je Croatia zdravstveno osiguranje pa njihov zajednički tržišni udio u 2017. iznosi nešto manje od 34 posto.

Koncern Agram, sa svojim članicama – Euroherc, Jadransko osiguranje i Agram Life, bilježi tržišni udio od 25,4 posto. Euroherc drži tržišni udjel s nešto manje od 15 posto, a sve tri članice Agram koncerna promatrano pojedinačno bilježe rast zaračunate bruto premije između 8,3 i 10 posto.

Allianz Zagreb bilježi tržišni udio od 10 posto, a slijede Uniqa osiguranje, Triglav osiguranje, Wiener osiguranje VIG i Generali osiguranje, čiji tržišni udjeli pojedinačno iznose između 4,7 i 6 posto.

Od svih trenutno aktivnih osiguravatelja na tržištu neživotnih osiguranja, u promatranoj 2017. trend pada ima jedino Hrvatsko kreditno osiguranje d.d. koji iznosi 10 posto, no navedeni poduzetnik ima tržišni udio od samo 0,2 posto.

Omjer tržišne koncentracije CR5 tržišta neživotnih osiguranja u 2017. godini, promatran prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 70,8 te u usporedbi s 2016. godinom u kojoj je iznosio 69,3 bilježi blagi rast koncentriranosti. Ako se osiguratelji promatraju kroz vlasničku povezanost, omjer tržišne koncentracije CR5 u 2017. iznosio je 80,3 što je jednak pokazatelj u usporedbi s 2016. godinom kada je iznosio 80,6. HHI tržišta neživotnih osiguranja u 2016., promatrano prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 1.494 i u usporedbi s 2016. godinom u kojoj je iznosio 1.432 bilježi blagi rast pokazatelja koncentriranosti. Kada se osiguratelji promatraju kao povezana društva, HHI u 2017. iznosio je 2.012.

Temeljem tih podataka proizlazi kako je tržište neživotnih osiguranja u 2017. godini bilo relativno dobro strukturirano, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti, koja je neznatno izraženija u odnosu na pokazatelje cjelokupnog tržišta osiguranja i tržišta životnih osiguranja.

Tržište obveznog osiguranja motornih vozila

Tržišni segment osiguranja motornih vozila koji uključuju obvezno osiguranje vlasnika – korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama (obvezno osiguranje) i osiguranje cestovnih vozila (kasko osiguranje), predstavljaju najznačajnije vrste osiguranja, koje u ukupno zaračunatoj bruto premiji na tržištu osiguranja u 2017. godini bilježe udjel od 32,4 posto što je istovjetno udjelu u ukupno zaračunatoj bruto premiji na tržištu osiguranja u prethodnoj 2016. (32,5 posto).

Zaračunata bruto premija obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti u 2017. godini iznosila je 1,94 milijardi kuna, što je istovjetno iznosu zabilježenom u 2016. godini. No, kada se preciznije analiziraju podaci, proizlazi blagi rast zaračunate bruto premije od 0,2 posto. Naime, ukupna zaračunata bruto premija obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti u 2017. iznosi 1.945.719.286 kuna, odnosno povećanje premije u apsolutnom iznosu iznosi 3.587.232 kuna u odnosu na prethodnu 2016. Nakon tri godine pada, bilježi se blagi, ali pozitivni trend rasta.

Zaračunata bruto premija kasko osiguranja u 2017. godini iznosila je 821,9 milijuna kuna i raste 11,4 posto u usporedbi s 2016. godinom. Taj pozitivni trend je u korelaciji s trendom rasta novoregistriranih vozila, kojih je u 2017. zabilježeno 123.592, no kod broja novoregistriranih vozila trend rasta je slabije izražen u odnosu na pokazatelja zaračunate bruto premije kasko osiguranja (rast od 11,4 posto) jer isti iznosi 3 posto.

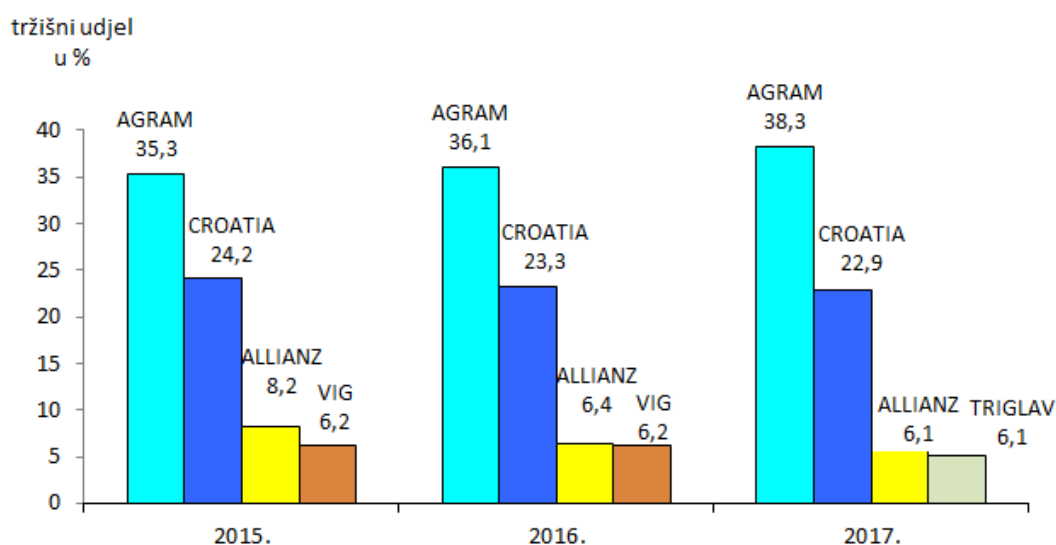
Na tržištu osiguranja motornih vozila u 2017. godini bilo je aktivno 12 osiguravatelja.

Od toga, osam osiguratelja bilježi rast premije i to najviše obje članice Agram koncerna (Euroherc osiguranje i Jadransko osiguranje) kao i Ergo osiguranje (drugi po nominalnom rastu premije), Triglav osiguranje te Generali osiguranje, koji ujedno bilježi najveći pomak te se s devete pozicionirao na šestu poziciju. Preostala tri osiguravatelja (Grawe, Izvor i HOK) bilježe manje iznose zaračunate bruto premije. Samo četiri osiguravatelja imaju pad premije, najviše Wiener osiguranje VIG d.d. (VIG), promatrajući nominalno iskazani pad zaračunate bruto premije.

Usporedbe radi, u prošlogodišnjem istraživanju za 2016., osam osiguravatelja zabilježilo je pad premija, a samo četiri osiguravatelja rast, što predstavlja pozitivnu promjenu u ovom segmentu tržišta osiguranja.

Najveći tržišni udio na tržištu obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti od 38,3 posto bilježi Agram koncern kroz Euroherc osiguranje i Jadransko osiguranje uz rast tržišnog djela, koji je godinu dana ranije iznosio 36,1 posto. Slijede Croatia osiguranje s tržišnim udjelom nešto manjim od 23 posto te Allianz, Triglav, Generali, HOK osiguranje i Wiener VIG, koji svi pojedinačno, bilježe tržišne udjele između 5 i 6 posto.

Slika 4. Tržišni udjeli četiri najveća osiguratelja na tržištu obveznog osiguranja vlasnika – korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2017.

Izvor: Motorna vozila i osiguranje za vremensko razdoblje 2015., 2016. i 2017., Hrvatski ured za osiguranje;
 Obrada: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Omjer tržišne koncentracije CR5 tržišta obveznog osiguranja motornih vozila u 2017. godini je iznosio 73,4, ako se promatraju zasebno osiguratelji, odnosno 78,7 ako se promatraju kao povezana društva te se u usporedbi s 2016. godinom bilježi manji rast koncentriranosti, što je suprotan trend od onog iz prošlogodišnjeg istraživanja (2016./2015.). HHI tržišta obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti je u 2017. godini iznosio 1.470, ako se promatraju zasebno osiguratelji, odnosno 2.181, ako se promatraju osiguratelji kroz vlasničku povezanost i bilježi se rast koncentriranosti.